

LAUSUNTO

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027.

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto 9.10.2026.

Suomen ilmastopaneeli

Jyri Seppälä, Kati Koponen, sihteeristö Maria Karttunen

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+175/2026>

TAUSTAA

Suomen ilmastopaneelin lausunto vuoden 2027 talousarvioesityksestä keskittyy niihin momentteihin, joilla on erityistä merkitystä Suomen ilmastotavoitteiden näkökulmasta. Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt lausuntoa liittyen talousarvioesityksen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja erityisesti teemaan 32.20 uudistuminen ja vähähiilisyys sekä energiamurrokseen ja puhtaaseen siirtymään keskittyviin momentteihin.

SUOMEN ILMASTOPANEELIN KESKEISET NÄKEMYKSET

Useilta nykyisten ilmastosuunnitelmien toimilta puuttuu edelleen riittävä rahoitus, vaikka uusien ilmastotoimien toteuttaminen edellyttää huomattavaa lisärahoitusta. Vuoden 2027 talousarvioesityksen määrärahat eivät siis yhdessä nykyisten politiikkatoimien kanssa muodosta uskottavaa kokonaisuutta, jolla voitaisiin varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliustavoitteen ja täyttää EU:n ilmastovelvoitteensa. Esityksessä ei myöskään riittävästi huomioida velvoitteiden laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuvia seurauksia, kuten nyt tekemättä jätettyjen päästövähennysten siirtäminen tulevaisuuteen.

Suomen hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita edistetään määrärahalla, joka on 214 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2026 määrärahat (toinen lisätalousarvio mukaan lukien), jotka puolestaan olivat edeltävää vuotta pienemmät. Ilmastopaneeli korostaa, että ilmastotoimien resurssien pienentyessä julkinen rahoitus tulisi kohdentaa nykyistä johdonmukaisemmin kustannusvaikuttaviin päästövähennys- ja nielun vahvistamistoimiin sekä arvioida järjestelmällisesti myös toimimattomuuden kustannuksia. Huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, mitkä toimet toisivat työtä ja laajentaisivat yritysten toimintamahdollisuuksia koko maassa.

Raskaan teollisuuden prosessipäästöjen kehittymisen kannalta on olennaista, että niihin liittyvät prosessitekniset muutosinvestointisuunnitelmat etenevät toteutukseen. Sama koskee puhtaaseen sähköön perustuvia vetytalousratkaisuja sekä bioperäisen hiilidioksidin talteenotto- ja varastointisuunnitelmia. Kokonaisuudessaan valtion tuet ja verohelpotukset näiden investointien liikkeelle lähdön tueksi ovat tarpeeseen nähden vaatimattomia. Investoinneilla on kuitenkin keskeinen merkitys Suomen tulevaisuuden kasvun kannalta. Teollisuuden sähköistymisen, talteenotetun bioperäisen hiilidioksidin hyödyntämisen ja vetytalouden kanssa puhtaasta sähköstä kilpailemaan ovat tulossa suuren mittakaavan datakeskusinvestoinnit.

Bioperäisen hiilidioksidin talteenotolla ja pysyvällä varastoinnilla (BECCS) on tärkeä rooli kansallisen ilmastolain ensi vuosikymmenen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Talteenottoon, varastointiin ja hyötykäyttöön liittyy myös suuria liiketoimintamahdollisuuksia tulevaisuudessa, minkä takia on Suomen etu olla teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton eturintamassa. Kannustinmekanismien vähäisyys hidastaa hiilidioksidin talteenoton, hyötykäytön ja pysyvän

varastoinnin etenemistä. Euroopan komissio on ehdottanut BECCS:n (ja DACCS:n) lisäämistä EU:n päästökauppaan 250 Mt osto-ohjelmalla, mikä avaa Suomelle kiinnostavia mahdollisuuksia.

Ilmastomuutoksen voimistamat sään ääri-ilmiöt ja suorat sekä epäsuorat ilmastoriskit koskettavat myös Suomea. Ennakoiva, hillintää tukeva ja monihyötyjä edistävä sopeutuminen on kustannusvaikuttavampaa kuin ilmastomuutoksesta aiheutuneiden vahinkojen korjaaminen. Nyt vähennetty päästö vähentää sekä ilmastomuutokseen sopeutumisen, vahinkojen korjaamisen että myöhemmin tarvittavan hiilidioksidin poiston kustannuksia. Ilmastomuutoksen globaali hillintä vähentää sopeutumisen kustannuksia myös Suomessa, minkä takia Suomen on tuettava jatkossakin EU:n kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa.

Tietoon pohjaava päätöksenteko, päätöksenteon huolellinen valmistelu ja toimeenpano ovat keskeisiä tekijöitä politiikan onnistumisessa. Vaikuttava ja kustannustehokas ilmastopolitiikka edellyttää vahvaa tietoperustaa. Siksi korkeatasoisen tutkimus- ja asiantuntijatiedon jatkuvuus sekä riittävä resursointi tulee turvata.

HUOMIOITA TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALALTA

32.20.20. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen

- Uusiutuva ja vähäpäästöinen sähköntuotanto on edellytys sekä päästökaupasektorin että taakanjakosektorin päästövähennyksille esimerkiksi liikenteen, lämmityssektorin ja teollisuuden sähköistymisen myötä. Kulutusta lisäävät investoinnit vetytalouteen ja datakeskuksiin. Siksi uusiutuvan sähkön, kuten tuulivoiman, investointien eteneminen, sähköverkkoyhteyksien turvaaminen, sähkönkulutuksen joustojen turvaaminen ja kohtuuhintaisen sekä kestävästi tuotetun sähkön saatavuus ovat avaintekijöitä Suomen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa ja Suomen asemalle kansainvälisenä investointikohteena. Energiatehokkuuden merkitys korostuu entisestään sähkön kulutuksen kasvaessa eri käyttökohteissa. Hyvä, että energiatehokkuuden edistämiseen ei kohdenneta leikkauksia.

32.20.41. Energiatuki

- Energiatuen määräraha vähenee jälleen merkittävästi vuodesta 2026 vuoteen 2027. Samalla myös vetyhankkeiden rahoitus vähenee, vaikka vetyinfrastruktuurin kehittäminen on yksi energia- ja ilmastostrategian toimenpiteistä. Strategiaan sisältyvän päästövelan lyhentämisohjelman toimenpidettä "Uuden teknologian suuret energiaan liittyvät demonstraatiohankkeet" mainitaan rahoitettavan energiatuen kehittämisen kautta, joten tuen leikkaaminen ei ole linjassa tämän toimenpiteen kanssa.

32.20.42. Puhtaan energian Suomi -kärkihankkeet

- Teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseen osoitetaan 18 milj. euroa.
- Bioperäisen hiilidioksidin talteenoton tuki-instrumentille oli varattu 90 milj. euroa, mutta (tiukkojen hakuehtojen takia) tukikelpoisia hankkeita oli vain kolme, joille myönnettiin yhteensä 26,6 milj. euroa tukea. Tätä voidaan pitää pienenä summana hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi Suomessa, vaikka hiilidioksidin talteenotolla ja varastoinnilla nähdään tärkeä rooli hallitusohjelmassa ja Suomen energia- ja ilmastostrategiassa. Lisäksi bioperäisen hiilidioksidin talteenotto-sovelluksilla on merkittävää kasvupotentiaalia Suomen viennissä.

32.20.43. Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki

- Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuella on korvattu suurelta osin päästökaupasta sähkön hintaan aiheutuvia välillisiä kustannuksia toimijoille, mitä on perusteltu hiilivuodon ehkäisemisellä. EU:n hiilivuotomekanismin pitäisi kuitenkin estää hiilivuoto EU:n ulkopuolelle. Sähköistämistuki ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta, mitä Ilmastopaneeli pitää hyvänä, sillä se on heikentänyt päästökaupan ohjaavuutta.

32.20.47. Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen

- Liikenteen sähköistymisen nopeutuminen edellyttää yhteiskunnan panostusta toimivan latausinfran rakentamiseen. Latausasemia tulisi olla enemmän kuin EU:n AFIR-asetus vaatii. Julkisen liikennesähkön latausinfrastruktuurin tuki tulisi kohdistaa julkiseen suurteholatausinfrastruktuuriin reiteillä, joilla latausverkoston kattavuus on edelleen heikko.

32.20.48. Uusiutuvan energian tuotantotuki

- Ilmastopaneeli toistaa kantansa, että uusiutuvan energian tuotantotuen myöntäminen puupolttoainesähkön tuottamiseen uusiutuvan energian tukien muodossa ei kuulu suositeltavien kohteiden joukkoon. Suomessa poltetaan liiallisesti biomassaa energiaksi. Polttoon menee valitettavasti myös ainespuuta, jota tarvitaan metsäteollisuudessa ja josta olisi tärkeä luoda korkeamman jalostusarvon tuotteita. Lisäksi maankäyttösektorin nielun nykytila merkitsee sitä, että toimia tarvitaan myös puun polton vähentämiseksi, jotta pärjättäisiin pienemmällä hakkuumäärällä. Tällä hetkellä muun muassa korkean arvonlisän tuotteisiin kelpaava ligniini menee polttoon.